

VEU CATALANA

LIBERTAT · JUSTICIA SOCIAL · FEDERACIÓ EUROPEA

Any II

Mèxic, D. F., 15 de novembre del 1959

Núm. 17

PRECISIONS

Durant llarg temps he estat acumulant bastant material sobre el concepte de la nació i de la seva diferenciació de la població de l'Estat.

Aquest *bobby* m'ha portat a recerques en camps ben diversos: història, economia, teologia, antropologia, lingüística, sociologia, teoria del coneixement... i fins i tot a les matemàtiques i a voler entendre la física quàntica.

Voler explicar aquesta complicació seria un xic difícil. És difícil explicar-m'ho a mi mateix. Però en tota aquesta feïnada he tingut molts moments de veritable delectació intel·lectual, de troballes interessants i de coses molt curioses.

Volent saber de l'estat peculiar dels joves intel·lectuals espanyols enfront del «problema Espanya», a darreres dates, vaig comprar alguns números de la revista *Indice*. En un de ells despertà la meua curiositat un article titulat *La teologia ante la ciencia moderna*. En llegir-lo, per a copsar com això es plantejava a l'Espanya d'avui, vaig començar-lo pel final. Autor: J. B. Manyà, Pbro. Afirmació: «El desinterés, el desengaño y la aversión religiosa que va cundiendo, por desgracia, en nuestras juventudes intelectuales».

En llegir-lo per on normalment es deu llegir, pel principi, a 25 quadratins i en tipus del vuit cursiva, s'hi troba una mena d'introducció del «doctor Manyà»:

«Te ruego expresas a los amigos de Madrid mi agradecimiento por la deferencia a colaborar en catalán a la revista *Indice*. Es un gesto noble que obliga, y auténticamente español. Si España ha de ser unidad sinceramente sentida, es necesario que lo sea a base de esta convivencia, de esta comprensión mutua. A pesar de ello, no he escrito el artículo en catalán, para evidenciar que no tenemos aversión al castellano por imperativos de un nacionalismo intransigente que no sentimos, sino sólo por reacción de justicia natural, cuando se nos impone, para impedirnos el uso de nuestra lengua.»

Pel transcrit es pot suposar algunes coses: que a Espanya hi ha «unidad» i no convivència; que aquella es sent com imposició; i que es reacciona amb nacionalisme i en ús del nostre idioma.

Se'n podrien fer moltes altres, però no és aquest l'objectiu d'aquestes notes.

Esprit és una revista d'un grup catòlic francès que sempre ha estat antifranquista. És una de les revistes franceses que val la pena de llegir sovint. No sols per antifranquista, sinó pel sentit humà i de renovació que representa.

En un número de l'any passat trobo un article del seu director, Jean-Marie Domenach, en el qual fa referència a un treball de Maurice Caveing publicat a la revista marxista *Voies Nouvelles*.

Caveing parla de què la classe obrera no està en front de la burgesia «comme

A CATALUNYA, la consciència nacional es redreça espontàniament. L'espiritualitat de l'instint catalanesc va vers una nova primavera. Hi teniem una fe infrangible, en aquest ressorgiment; era la nostra fe mateixa.

Des de l'exili no s'ha fet pas gran cosa per aquesta nova renaixença. Ens en playem ben sincerament. En Francesc Macià, quasi ell tot sol, llavors de la dictadura de Primo de Rivera, féu més que, ara, tots nosaltres. Però malgrat tot, a la Pàtria la catalanitat avança, lentament, amb gran dificultat i vencent greus perills; però no es detura. I aquest és el fet més important per a Catalunya, des de l'any 1939.

L'exili no ha pogut, en vint anys, trobar la manera d'acomplir la seva missió; ara ja no cal que la cerqui. La missió dels catalans escampats pel món és la d'ajudar els catalans de l'Interior; totes les altres activitats, lluny de Catalunya, són balderes; fins les que no són un destorb. L'esforç de l'exili que no arribi a la Pàtria és absolutament inútil.

No és pas que no s'hagin fet moltes provatures ben intencionades, a l'exili; ben cert, que s'han fet. Tan cert com que no s'ha aconseguit ni una bona realitat. Potser no estava al nostre abast, el realitzar el que volíem. Ens ha mancat algú, quelcom o una bona avinentesa. Qui ho sap? Però és evident que s'han escolat quatre lustres sense una acció massissa i eficient.

Ara ja no cal desficijar-se en la recerca de la forma, ni del programa, ni de l'organisme que pot aplegar-nos i menar-nos pel bon camí; el bon camí, l'únic bon camí, ara, és el que duu el nostre ajut a Catalunya. És allà i per la Pàtria, on necessiten de nosaltres els nostre compatriotes. I no necessiten consells de com actuar, ni que els recordem la doctrina nacionalista; de tan fàcil com això seria per a nosaltres, a ells no els serviria de res. El català que a l'Interior lluita per Catalunya amb el coratge i el sacrifici que ara cal, té una consciència nacional prou ferma per a poder prescindir, absolutament, de les crosses de l'exili; doncs, si no l'hi han de servir de res, almenys, que no l'entrebanguin. L'exili té un simbolisme que ens fa un orgull ben legítim, és cert; però els que vulguin que no se'ls arni, aquest orgull, cal que el mantinguin viu i actiu, que l'utilitzin com un mitjà d'alliberar la Pàtria; altrament, de fet, hi renuncien.

Ara és hora d'ajudar els catalans a Catalunya en totes les seves demostracions de catalanitat; que siguin; ells escolliran, de les possibles, les més adients. No els hem d'apressar sinó evitar que per manca de mitjans no puguin anar de pressa; no els hem de dirigir, sinó que puguin fer la seva voluntat.

L'exili encara es pot reivindicar col·laborant. Si s'entossudeix a fer de director, ni dirigirà ni es reivindicarà.

son 'contraire', son Autre Absolu, son fossoyeur et son ennemi... Les contraires n'existent que dans l'unité d'une formation sociale qui est la source de leurs déterminations».

Domenach escriu: «Mais si, en matière de politique et de culture, le pas franchi est considérable, les difficultés de fond ne sont pas levées pour autant. Caveing le sent bien, qui écrit: 'Le groupement humain dans lequel se réalise historiquement la formation sociale bourgeoise est la nation; ce qui revient à dire que la nation (réserve faite du cas des formations sociales que succèdent au capitalisme ou au régime colonial — N. D. P. V. Qui subratlla és Domenach) est une catégorie historique bourgeoise et le nationalisme un trait idéologique inhérent à cette formation sociale à un certain stade de développement: La réserve est curieuse. Si la nation est ce que dit Caveing, on ne voit quelle peut être la nature des exceptions réservées. On aimerait poser des questions: Qu'est la nation soviétique? Si elle est autre que la nation de type bourgeois, en quoi substantiellement? Existerait-il donc une réalité nationale qui survit à un type de formation sociale qui l'a englobée, caractérisée? Pour quoi? Comment? Il faut donc admettre une certaine permanence de réalités et de sentiments par dessous les bouleversements des régimes, une infrastructure sous l'infrastructure?»

Domenach segueix: «Conscient qu'il n'atteint pas la réalité profonde de cette nation qu'il analyse, Caveing ajoute: 'Quel peut être le sens non-bourgeois du mot? C'est une question qui déborde le cadre de cet article'. C'était pourtant la question intéressante, car à son propos, comme à propos de l'apparition de la tyrannie stalinienne en URSS on retrouve une mise en cause essentielle du marxisme: oui ou non, certaines valeurs, certaines aliénations, certains comportements qualifiés bourgeois survivent-ils dans des régimes qualifiés socialistes? Si oui, il faut admettre que l'histoire expliquée par les marxistes ne rend pas compte de plusieurs phénomènes essentiels de notre époque, qu'il y a d'autres moteurs, d'autres valeurs, d'autres plans d'action, qu'il y a en particulier une histoire politique qui ne marche pas au même rythme ni selon la même loi que l'histoire économique (et pas seulement pour le temps de ses brefs écarts, de ces retards de la mentalité sur la réalité, que reconnaissent volontiers les marxistes).»

La cita ha estat un xic llarga, però el que diuen Caveing i Domenach és prou interessant per a tothom qui es preocupi del contingut de la nació i de la precisió del que es vol dir quan se'n parla. I creiem que valia la pena fer-la.

El problema de la Presidència de la Generalitat

Requeriment de l'Interior

I. SITUACIÓ DE LA GENERALITAT AL 1959

Al cap de 20 anys de dominació del franquisme, la Generalitat, en les seves dues institucions cabdals, Parlament i Presidència, representa encara a l'exili la legalitat catalana enderrocada per la força. Tots els que han contribuït a mantenir-la mereixen el nostre agraïment.

Hi ha raons per creure que la majoria dels catalans patriotes continua desitjant, malgrat el temps transcorregut, que la Generalitat exiliada no desaparegui. En efecte, el sol fet de la seva permanència significa als ulls de propis i estranys que Catalunya persisteix a voler governar-se democràticament en un quadre jurídic apte al ple desenvolupament de la seva personalitat.

No obstant és innegable que la majoria del poble català no té pràcticament ni notícia de l'existència actual de la Generalitat i que una gran part dels que n'estan informats no tenen la sensació que la Generalitat els representi i per tant es desinteressen totalment de la seva actuació.

Hi ha, doncs, una crisi de la Generalitat que seria útil resoldre.

II. CAUSES DE LA CRISI DE LA GENERALITAT

La Generalitat ha quedat pràcticament, si no en dret, reduïda al seu President. El Parlament, d'on té legalment origen el poder presidencial, fou elegit ja fa gairebé 22 anys i de la vuitantena de diputats que el composaven la major part són morts i molts altres han renunciat moralment al seu mandat. A més, el que resta de Parlament es troba en la impossibilitat material de reunir-se. L'única funció que li queda és, doncs, la importantíssima de designar el President.

Des de fa molts anys no hi ha tampoc Govern de la Generalitat. És difícil dir si seria o no útil. Però la seva inexistència i la impossibilitat d'actuar del Parlament fan que recaigui sobre el President la total responsabilitat del manteniment del prestigi de les institucions i de jutjar de l'actitud més adequada a la salvaguarda dels interessos permanents de la nació.

Per fer front a aquesta responsabilitat sense donar lloc a crítiques inoportunes, caldria una autoritat moral indiscutida. El col·legi electoral minúscul que va elegir l'actual president, Honorable Senyor Josep

Tarradelles, i que podria elegir els seus eventuals successors, per la seva exigüitat que el fa de representativitat discutible, no pot conferir sinó una autoritat reduïda que caldria compensar amb el prestigi d'uns mèrits personals excepcionals o almenys amb una actuació eficaç o discreta. El President Tarradelles, víctima potser de les circumstàncies, no ha assolit la dita compensació.

En efecte, amb raó o sense, la seva personalitat ha estat i és molt discutida, especialment a l'interior. Malgrat els seus mèrits polítics innegables, el seu temperament potser no és ara el més adequat per una funció com la de President de la Generalitat, que actualment caldria que fos el símbol mateix de Catalunya.

De fet, el divorci que, ja anteriorment a l'accessió de Josep Tarradelles a la Presidència, existia entre la Generalitat i bon nombre dels catalans patriotes, només ha fet que accentuar-se durant els darrers cinc anys. L'opinió general és que li seria molt difícil, per no dir impossible, de superar-lo, per bona voluntat que hi posés.

III. POSSIBLE REMEI A AQUESTA CRISI

A la mort d'Antoni Rovira i Virgili, President del Parlament, els diputats en situació de manifestar-se van creure convenient trencar amb el principi de l'automatisme en la successió dels càrrecs de la Generalitat. Conseqüents amb aquest criteri, en dimitir el President Irla no van proclamar President el President del Parlament (com es va fer a la mort del President Companys) sinó que van procedir a una elecció.

Consagrat així el principi de la possibilitat d'una elecció a l'exili, sense cap quorum, és evident que l'elecció ha de fer-se cada cinc anys com prescriu l'Estatut Interior.

Si es vol que la Generalitat superi la crisi anteriorment descrita, aquesta confiança no li hauria d'ésser renovada. No pas com a blasme de la seva actuació, sinó únicament com a constatació del fet que només un canvi de persones pot produir el xoc psicològic necessari perquè la Generalitat recobri prestigi i reculli l'adhesió de tots els qui, a l'interior i a l'exili, mantenen conscientment llur catalanitat.

No es tracta ara de designar persones; qualsevol seria bona si el seu mèrit personal contribuís a enlairar el prestigi del càrrec i si la seva prudència i discreció fessin possible l'aprovació de la seva tasca per part de les principals forces polítiques i patriòtiques i li asseguressin el respecte dels innombrables ciutadans anònims que viuen a Catalunya en un forçós silenci i són la millor garantia de l'esdevenidor.

Si fos impossible, no obstant, trobar cap persona al voltant de la qual pogués realitzar-se la unanimitat necessària, els senyors diputats haurien d'examinar la possibilitat de realitzar-la tanmateix gràcies a una presidència col·legial. En una situació d'emergència com és l'actual, és més important respectar l'esperit que la lletra dels textos. I l'esperit de la Constitució que es va donar a Catalunya era que el President representés, si no la totalitat, almenys la majoria del país. Si cap persona isolada no pogués avui dia fer-ho, caldria, doncs, tractar d'obtenir-ho associant-ne diverses en el càrrec d'acord amb unes normes que el mateix Parlament podria fixar.

Barcelona, setembre 1959.

Carta d'Antoni Dot

Avui, dia 21 de setembre del 1959, he rebut dels diputats al Parlament de Catalunya senyors Antoni Xirau, Miquel Guinart i Joan Saurés, una proposta destinada al Parlament de Catalunya, en la qual es diu que per estar vacant el càrrec de president de la Generalitat de Catalunya cal proveir-lo per elecció, i dels mateixos senyors diputats, una lletra del diputat senyor Manuel Serra Moret, a ells dirigida, en la qual els expressa la seva adhesió a la proposta esmentada.

En el preàmbul de la proposta es fan consideracions que poden ser objecte de deliberació per part dels diputats si així ho estimen convenient; prèviament, però per a la seva presa en consideració, es fa indispensable que tinguin coneixement dels antecedents que permetin fonamentat la seva resolució.

Mentrestant, el sotscrit, per haver-se adreçat a ell precisament la proposta en qüestió, es veu obligat a manifestar:

PRIMER: que la Mesa no té coneixement que existeixi la vacant de president de la Generalitat de Catalunya.

SEGON: que en la reunió celebrada el dia 9 del passat mes de juny pels diputats membres de la Diputació Permanent residents a Mèxic,* s'atorgà per unanimitat un vot de confiança a l'Honorable senyor President de la Generalitat de Catalunya.

TERCER: que únicament un vot de censura o una renúncia poden provocar la vacant, i que tota altra especulació sobre l'assumpte no afavoreix el crèdit de la nostra institució cabdal, i visca d'aparèixer com un acte de demagogia, majorment si els que la realitzen són del Parlament, que, per ésser-ho, estan obligats a comportar-se amb lleialtat i manifestar-se en veritat.

QUART: tota proposta o iniciativa que tingui els requisits necessaris serà cursada als senyors diputats per a la seva deliberació.

Mèxic, D. F.

ANTONI DOT, Secretari Primer del Parlament de Catalunya.

* El senyor Manuel Galés, de la meitat de la Comissió Permanent del Parlament Català resident a Mèxic, manifesta que seria curiós saber com es féu la convocatòria: el dia, l'hora i el lloc de la reunió; els noms dels assistents, i l'acta de la sessió. Però que, tret de la curiositat, la cosa no té cap importància.

Joc net

Del n° 517 de la prestigiada revista nacionalista *Reixorgiment*, dirigida pel venerable patrici H. Nadal i Mallol, ens plau reproduir aquest paràgraf referent a l'estada del senyor Josep Tarradellas a Buenos Aires:

«Confesà que durant els cinc anys de la seva presidència ben poca cosa — no-res — s'havia fet...»

«A una pregunta d'un "convencional" sobre el problema de la seva reelecció i la carta de l'Interior demanant que s'oferís la presidència a Pau Casals, contestà el senyor Tarradellas que això era una campanya dels seus adversaris per fer fracassar el seu viatge i que no hi hauria tal reelecció fins que no hi hagués nou Parlament.»

La minoria de diputats incondicionals i comunistes de Mèxic no cal que decideixi res. Ja ho tenia decidit el senyor Tarradellas abans d'haver de consultar al seu delegat personal a Mèxic.

P. B.

Biblioteca de Catalunya
i Hemeroteca General
CEDOC

VEU CATALANA

Any II Núm. 37
15 de novembre del 1959

Director
SALVADOR FERRET
Administrador
RAMON FABREGAT

Direcció: Eufrates 10-9, México 5, D. F.
Correspondència, a
Apartado 1487, de México 1, D. F.

Imprès als tallers de
EDITORIAL FOURNIER, S. A.
Arquitectura 29, Copilco-Universidad

Preus de subscripció

Mèxic, un any \$ 20.00
Altres països, un any . . . \$US 2.00
Un número \$ 2.00

Autorizada como correspondencia de 2ª clase en la Administración de Correos No 1 de México 1, D. F., el 5 de septiembre de 1958

ENTORNA UNA ÈTICA POLÍTICA

M'animen a escriure aquest article els publicats ací mateix — nùms. 13 i 15 — per Pere Mas i Perera, entorn a una ètica catalanista. Sense afany polèmic, desitjo exposar les meves raons de poder pertànyer a organismes polítics i sindicals, o de qualsevol altra naturalesa, que depassin els límits de Catalunya sense mancar a cap ètica ni deixar d'ésser catalanista.

Sóc partidari d'una confederació de pobles ibèrics lliurement pactada, dintre la qual tots els pobles, nacions, països o regions que la compassin, ho facin en el terreny de la més estricta igualtat; sense prejudicis i sense complexos, sense concessions ni privilegis, sense supremacies... Per consegüent, crec en la conveniència — diria més bé en la necessitat — de partits i organitzacions que operin en el conjunt de la confederació. Sense oposar-me, ni molt menys, a l'existència de partits i organitzacions de caràcter estrictament local. Ni més ni menys que en qualsevol país confederat: Estats Units, Suïssa, Canadà, Alemanya, l'Índia, Indonèsia, etc.

Confederació en tots els terrenys. Les parts lliures que han pactat constituir-se en un conjunt superior han d'adoptar el sistema federalista en totes les manifestacions de la vida nacional i ciutadana: en l'ordre administratiu i polític, en el terreny cultural i sindical, en l'industrial i comercial, etc. No entenc que els estats i les nacions puguin confederar-se en l'ordre administratiu, i que sigui una manca d'ètica que ho facin els ciutadans en l'ordre polític. ¿Per què?

No crec que siguin justes, i per tant ètiques, les sucursals polítiques aparentment independents, amb anagrames molt nacionalistes i que sota corda responen, realment, a una direcció superior, generalment centralista. Manquen a l'ètica tots els oportunismes. No es pot ésser federalista i centralista a la vegada, partidari de la llibertat dels homes i dels pobles, segons l'ocasió o el lloc on s'actua.

En cap cas és saludable l'aïllament; ni en l'aspecte nacional ni en l'aspecte polític, ni en el cultural ni comercial. De l'aïllament es deriven, sempre, la incomprensió, rancúnies i estancament. Associar-se primer, segon federar-se i després confederar-se. I tornar-se a confederar amb altres confederacions, tantes vegades com calgui, sense que es perdin les pròpies característiques, ni que corri perill la personalitat, quan se'n té. Ni menys la llibertat, quan està fermament arrelada i se sap defensar com cal.

Em sembla il·lògic que entre nosaltres es parli, avui, amb insistència de confederar-nos amb Europa, tractant d'evitar tota al·lusió a la necessitat de confederar-nos primer amb els altres pobles de la Península Ibèrica. Tant incompreensible és aquesta actitud com la dels que pretenen fer la revolució social cremant totes les etapes, sense passar per la revolució industrial i sense la necessària preparació cultural dels pobles.

Per treballar per una confederació europea, és lògic participar primer en associacions que la propicien; de la mateixa manera que catalans, bascs i gallecs han constituït Galeuzca, per exigir de l'estat espanyol les llibertats a què tenen dret Galícia, Euzkadi i Catalunya, no comprenc perquè altres, partidaris de la Confederació Ibèrica, no podem constituir organismes o partits l'aspiració dels quals és arribar

a crear l'esmentada confederació, àdhuc perquè ens sigui més fàcil franquejar la porta de la Confederació Europea. Estimo convenient l'associació amb els que defensen la necessitat d'una Confederació Ibèrica, tant per resoldre el problema de les nacionalitats com per garantir millor la llibertat en tots els terrenys. Em resulta més difícil acceptar — i no recomano l'assaig — l'associació de gent liberal amb ultranacionalistes, perquè si entre ells ha d'ésser possible la tolerància no crec factible la col·laboració.

Es més efectiu — i a la vegada molt respectable — ésser catalanista a Madrid i a Badajoz, que passejar-se per les Rambles enarborant la bandera de les quatre barres. La perseverància i la conseqüència inspiren, sempre, respecte i a la llarga triomfen sempre.

Si volem que el nostre problema nacional es resolgui el més aviat possible, sense recórrer a la violència — emprar la violència mai no resulta beneficiós — hem de procurar que se'ns compregui, i guanyar simpaties i ajuts més enllà de l'Ebre. I no solament a Euzkadi i a Galícia, també a València, Aragó, Andalusia; a Castella, a tot arreu. Cerquem el suport de la classe treballadora, dels intel·lectuals liberals i dels homes més intel·ligents dels diversos partits polítics i el camí a recórrer serà més curt i més fàcil. Així, simultàniament amb el nostre problema nacional, se'n podrien resoldre d'altres i totes les llibertats haurien d'afermar-se. En lloc d'aïllar-nos, projectar-nos; en lloc d'aixecar fronteres, trencar-les.

Partidaris de la llibertat indivisible, en trobarem a totes les latituds. Existeixen objectius comuns fonamentals i és natural l'associació sense tenir en compte la partida de naixença. Interessant fóra que tractéssim, avui, d'associar-nos també amb aquells portuguesos que lluiten per enderrocar la vella dictadura d'Oliveira Salazar. I que en l'esfera internacional comencen a ésser, considerablement, escoltats i atesos. Pensem en els possibles resultats històrics si las dues dictadures, la de Franco i la d'Oliveira, fossin derrocades poc més o menys al mateix temps. Quin gran profit podríem treure'n tots si aquesta coincidència fos un fet i si la intel·ligència i el seny prevalguessin!

En el nostre temps, les afinitats ideològiques són més fortes que la identitat nacional, racial i fins més que la classista. La nostra guerra civil del 1936-39 ens donà un bon exemple. El mateix exemple que ens donen les lluites racials als Estats Units, puix tots els demòcrates del món ens situem al costat dels negres.

És molt improbable que els corrents socialistes de Catalunya i la classe treballadora en general considerin recomanable dissociar-se dels homes i organitzacions afins de la resta de la península i del món, perquè no ho estimaran necessari ni convenient per a la millor defensa de les llibertats de Catalunya.

I per últim, els nacionalismes a seques, sense cap mena d'aditament, a Europa, resulten ja força anacrònics i per tant són considerats com una etapa superada. Estem vivint l'època de les grans confederacions, dels grans blocs polítics i regionals. I nosaltres, els catalans, som europeus, no africans, malgrat aquella famosa frase: «L'Àfrica comença als Pirineus».

FIDEL MIRO

EDITORIAL FOURNIER

S. A.

EDICIONS
TREBALLS COMERCIALS
REVISTES

Arquitectura, 29 - Telèfon 28-03-64
Copilco-Universidad, México, D. F.

El doctor

PELAI VILAR

OTORRINOLARINGÒLEG

ofereix a la Colònia Catalana

el seu Consultori

Consulta prèvia cita

Passeig de la Reforma 400 - 503

Tel. 11-29-16

Cortesia del

RESTAURANT

LA CAVA

Av. Insurgentes 35, México, D. F.
(Cantonada Hamburgo)

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
CSIC

DOS CENTENARIS QUE CATALUNYA NO HA POGUT CELEBRAR

FRANCESC MACIÀ

21 Octubre 1859

Rebo, amb un dia de retard, una nota impresa, amb la signatura i uns mots autògrafs, plens d'efusió, de Ventura Gassol: l'anunci de l'emissió que el dia 22 d'aquest mes dedicava Ràdio Sotens, de Suïssa, al president Macià, en commemoració del Primer Centenari de la seva naixença, que s'havia escaigut la vigília. Em sembla que, com jo, d'altres catalans residents a l'interior de la nostra Pàtria, van rebre massa tard per a poder atendre l'amable invitació que ens feia l'autor de *Les tombes flamejants*, aquell anunci d'un acte que hauria hagut d'ésser viscut, normalment, per tots els compatriotes del gran desaparegut. I sembla simbòlic que hagi estat així. Catalunya no ha pogut commemorar el centenari del primer president de la Generalitat restaurada. El seu nom ha desaparegut de la nomenclatura dels carrers i places de ciutats i pobles que, sense potser cap excepció, van honrar-se de dur-lo. Si algun dia — rarament — és evocat en algun article de diari o de revista dels que surten sota l'actual règim, ha d'anar invariablement unit als penjaments que acompanyen tot esment d'uns enemics presents o pretèrits, àdhuc al cap de vint anys d'una esclatant victòria militar. Entre les noves generacions, el nom i l'obra de Francesc Macià sembla que desvetlli pocs ressons. És així, en realitat? Ha estat oblidat aquell que pogué ésser, justament, anomenat l'Avi de tots els catalans?

No sé fins a quin punt tindrà ressò i efectivitat la iniciativa que, vinguda d'algun lloc d'Amèrica, convida els vilanovins a passar «amb el més religiós Silenci per davant de la casa on va néixer» Macià, al número 27 del carrer de Sant Pau, la diada de Tots Sants. És probable que, a Vilanova i la Geltrú, el nom de Francesc Macià sigui objecte d'un culte efusiu, com n'és el de Víctor Balaguer, que el recordatori de *Germanor Vilanovina* que tinc al davant associa a la commemoració, en recordar que aquest mateix 1959 veu el primer Centenari de la restauració dels Jocs Florals de Barcelona, un dels artífexs de la qual fou l'autor d'*Els Pirineus*. Àdhuc vist sota un angle purament històric i humà, sense cap vibració patriòtica, és indubtable que la figura del qui fou tinent coronel d'enginyers i que es separà de l'exèrcit espanyol per esdevenir, primerament, diputat dintre el gran moviment de la Solidaritat Catalana i, més tard, l'home d'Estat Català, de Prats de Molló, de la República Catalana del 14 d'abril i de la Generalitat del 17 del mateix mes haurà d'interessar i impressionar sempre un vast públic. Però, ¿tenim potser alguna biografia completa i solvent del patrici que un dia convertia, per primera vegada de feia més de dos cents anys, el fet dels catalans, en notícia de primera pàgina a la premsa internacional i esdevenia, de cop i àdhuc amb el fracàs de la temptativa de Prats de Molló, l'home més popular de Catalunya? M'han assegurat que, per encàrrec d'una editorial barcelonina i per completar una prestigiosa col·lecció de biografies catalanes, Josep Pla ha redactat o està redactant

una biografia de Francesc Macià, que farà costat a sengles estudis biogràfics que el mateix escriptor dedica a Lluís Companys, Enric Prat de la Riba i Francesc Cambó. Un cop supereu el moviment instintiu d'alarma que us produeix pensar que l'autor dels quatre — per ara — volums d'*Homenajes* pugui enfocar amb la seva habitual frivolitat uns temes tan seriosos i carregats d'història, admeteu que és possible que l'home que és avui, sens dubte, el més llegit dels escriptors catalans, i que, a despit de totes les seves tombarelles i de tot el seu escepticisme, és un catalanista i un liberal instintiu — si no fervorós — i impenitent — si no heroic —, ens doni uns estudis ben interessants i respectuosos de la vida dels seus biografats. Però no ens donarà pas, estem-ne segurs, la completa biografia, l'obra exhaustiva que requereix, més que les altres tres — Prat de la Riba i Cambó, el mateix President Companys, han trobat ja anteriorment biògrafs prou honestos, encara que tampoc complets —, la de Francesc Macià, del qual pràcticament no tenim res més que alguna nota periodística i un parell de reculls de documents.

¿Aquest primer centenari no suscitarà, entre els catalans que van conèixer el President Macià i els qui el van tractar, l'afany de tenir-ne una biografia fidel i detallada? Jo sé que els fills i els nèts de Francesc Macià voldrien que aquest afany esdevingués una realitat. I que els catalans de dintre Catalunya, com els de l'exili, saben com és de convenient, per a l'esdevenidor de la nostra pàtria, poder comptar amb una obra així.

*

No sé si encara hi ha algun centre català d'Amèrica on el vell esperit almogàver que impulsava un dia a declarar traïdor el President Macià perquè renunciava a la República Catalana proclamada el 14 d'abril de 1931, i que feia retirar els retrats del nostre President de la Generalitat dels llocs d'honor que ocupaven, mantingui aquella actitud de retrets. N'he pogut llegir darrerament expressions bastant semblants en articles de col·laboració i àdhuc en editorials de la premsa de l'exili — o, més que de l'exili, de les velles colònies catalanes, tradicionalment extremistes en raó directa de la distància de Catalunya —. Em sembla que ja seria hora que diguéssim clarament, sobretot els qui poden testimoniar-ho per haver estat presents a les negociacions del 17 d'abril de 1931, que l'acord de constituir la Generalitat de Catalunya i d'anar al plebiscit de l'Estatut de Catalunya que després seria presentat a les Corts de la República era l'únic que podia adoptar-se en una Barcelona on els sindicats, en castellà, amenaçaven amb una vaga general i la imposaven, on per cada bandera catalana hom en veia cent de republicanes espanyoles, on el general López Ochoa i la guarnició de Barcelona eren l'única garantia armada de supervivència de la República Catalana. El 14 d'abril de 1931 Francesc Macià va proclamar — poc després que Lluís Companys i Amadeu Aragay haguessin

sin proclamat a l'Ajuntament de Barcelona la República Espanyola, amb la bandera d'un centre llerrouxista com a emblema del canvi de règim — la República Catalana, com a element integrant d'una vaga Federació espanyola. El gest fou útil i lloable: sense ell, i sobretot sense el fet que, amb atribucions efectives o no, existís un govern que representava Catalunya i la seva voluntat d'ésser una i de governar-se segons les seves necessitats, no hi hauria hagut Generalitat ni Estatut. Però que surtin indocumentats parlant de «la traïció de Macià» — o de Marcel·lí Domingo o de Nicolau d'Oliver — el dia 17 d'abril, i del «genocidi» que va representar el reconeixement per part dels representants del Govern Provisional de la República Espanyola del fet català i de l'existència d'un organisme que l'encarnava, sembla un abús que ja hauria de cessar. La política és l'art de les realitats. Francesc Macià les jugà d'una manera magistral. Utilitzà amb audàcia i seny el seu prestigi, el vot plebiscitari que havien estat les eleccions del 12 d'abril, la seva aurèola i el seu caràcter representatiu del maximalisme català per a obtenir per a Catalunya tot allò que les circumstàncies permetien. És lícit de plànyer-se que l'Estatut plebiscitari a Catalunya fos després retallat i desvirtuat a les Corts de Madrid. Adhuc així, i si no hi haguessin hagut els tràgics entrebancs del 6 d'octubre i del 19 de juliol, aquells que estudiïn les facultats que tenia la Generalitat i l'obra ja realitzada poden imaginar-se l'enorme tasca que hauria pogut realitzar-se en vint-i-cinc anys d'autonomia. (Precisament perquè ho endevinaven, podríem dir també, els promotors de l'alçament militar van tenir com un de llurs primers objectius destruir l'Estatut de Catalunya.)

Macià va jugar la seva carta. No fou pas culpa d'ell si els catalans no tenien la fermesa o la convicció suficient per a imposar una República Catalana i, en llur immensa majoria, van acceptar amb entusiasme la Generalitat de Catalunya. Una individualitat política, per excepcional que sigui, pot accentuar el curs de la Història, però no tórçer-la, perquè la Història, en definitiva, la fan els pobles, i la Història de Catalunya és filla de la voluntat i les febleses dels catalans.

Fer un paral·lel entre la Catalunya de 1931 i la d'avui — o del dia X que es presentin unes circumstàncies semblants a les del 14 d'abril de 1931 — seria feina temptadora, si no oferís tantes incògnites. Vint anys de silenci poden donar moltes sorpreses quant a la intensitat dels sentiments patriòtics i polítics dels catalans. Personalment, sóc totalment optimista, però no vull pas desconèixer l'enorme quantitat de dificultats que es suscitaran a causa de la manca d'educació política, del mestissatge intensiu, de l'extremisme sentimental que, en tots els ordres, faran estralls dintre l'opinió i obriran el pas a totes les demagògies. Em sembla, però, que l'exemple del President Macià — i no oblidem que no tenim, avui, cap Francesc Macià, però que un fet qualsevol en pot suscitar un i donar-li una força representativa, en un moment donat i potser en el moment precís que calgui — ens ha de fer concentrar en tres objectius simples

i immediats: la unitat política de Catalunya — el 1b d'abril desapareixien les quatre «provincies» —; la reivindicació dels seus drets com a entitat cultural, lingüística i històrica; la formació d'un organisme de govern que, amb les facultats que sigui, representi aquella unitat i aquesta reivindicació immediata.

Tornem al 21 d'octubre de 1959, centenari de Francesc Macià. Recordem la seva vida, la seva tenacitat, el seu esperit de sacrifici, la seva autoritat, reforçada per una

conducta exemplar i una espiritual aristocràcia. Pensem fins a quin punt els destins de Catalunya pogueren ésser alterats per la seva mort, el dia de Nadal del 1933.

Sí: ens fa molta falta una biografia verídica i completa del President Francesc Macià.¹

¹ Els dos volums dedicats a l'actuació de Macià a l'estranger, editats a Mèxic per Ramon Fabregat, han d'ésser un element important d'aquesta futura biografia completa. Em penso que és obvi, però, que val la pena de subratllar la importància de l'aportació documental i de testimoniatge directe que aquests volums constitueixen.

II

EL TRACTAT DELS PIRINEUS

7 de novembre de 1659

¿Qui li hauria pogut dir a don Luis de Haro, ministre de Sa Majestat Catòlica Felip IV i signant, junt amb el cardenal Mazarí, del Tractat dels Pirineus, que el tercer centenari d'aquella signatura, que consagrava la desfeta de l'Espanya dels Austries i del Comte-Duc per la França de Lluís XIV i dels cardenals-ministres, seria celebrat amb tant d'esclat i entusiasme per l'Espanya franquista de 1959? Les celebracions oficials del tricentenari, a l'illa dels Faisans, han superat i de molt en entusiasme, per la banda espanyola, el que tenien de la banda francesa. Els discursos dels ministres d'Afers Exteriors de França i d'Espanya han estat igualment elogiosos de la pau que es signava feia tres cents anys. El senyor Fernando Maria Castiella — ferm reivindicador de Gibraltar, no fa pas tant de temps — ha tingut àdhuc la gentilesa, d'una oportunitat ben discutible, de recitar en català uns versos de Maragall per elogiar la pau que es traduïa en una amputació de Catalunya i en la supressió, d'entre els títols del rei d'Espanya, del de comte de Rosselló. No mancava, en la prosa ditiràmica del senyor Castiella, una al·lusió — emparada en paraules del cardenal Mazarí, quan retreia a Luis de Haro l'hospitalitat que el rei d'Espanya assegurava al príncep de Condé, rebel al de França — a l'acolliment als refugiats antifranquistes a França. «*Si la hospitalidad es noble virtud — reconeix el ministre del general Franco — el abuso de ella por quien la recibe no debe ser permitido por quien la da. Es bien posible que a lo largo de los últimos años un mayor respeto a la afirmación del Cardenal — el qual negava la condició d'aliats als "sujets qui se revoltent contre leur roi et se mettent sous la protection d'un autre" — hubiera evitado más de una situación desagradable entre dos vecinos que desean entenderse.*»

Però, en canvi, l'orador espanyol, segurament entès per la Gran Creu de la Legió d'Honor que li era atorgada pel Govern francès, no feia cap al·lusió a les clàusules territorials del Tractat dels Pirineus, en virtut de les quals la Catalunya d'enllà de les Alberes quedava separada del Principat i la Cerdanya era dividida per una ratlla arbitrària. La tasca d'un home tan ben assabentat de la història i l'arqueologia catalanes com l'arquebisbe Pere de Marca, contra els desesperats esforços del Dr. Miquel Salvà, gràcies al qual Llívia i Puigcerdà seguiren formant part integral de la Catalunya peninsular, fou seguida amb molt més interès de París que de Madrid estant, i el senyor Castiella s'ha guardat com d'escaldar-se de fer-hi referència. En realitat, una Catalunya migpartida sempre els ha

estat tolerable, als governants de Madrid. El Rosselló i el Conflent, el Vallespir i la meitat de la Cerdanya no tenen, per a ells, ni fa tres cents anys ni ara, ni de bon tros la importància que té el tan recordat *Peñón*.

Llevat dels articles dels corresponents de premsa a San Juan de Luz i a l'illa dels Faisans — Carles Sentís n'ha publicat un, a *La Vanguardia Española*, que és, més que una perla, tot un collaret, amb l'al·lusió a un Ramon Sanabre, que deu ésser Mn. Josep Sanabre, l'autor del llibre monumental *La acción de Francia en Cataluña (1640-1659)* que encara espera un comentari a fons dels historiadors catalans — i de les copioses informacions oficials, la Pau dels Pirineus no ha estat recordada a Catalunya. La commemoració del tricentenari del Tractat que consagrava, ensems, la desfeta de la política internacional espanyola i de la revolució secessionista dels catalans no ha pogut tenir cap ressò a Catalunya. Hauria estat més aviat impropï, en efecte, celebrar-la a Perpinyà, com algú havia proposat amb certa innocència. I això que, per part dels rossellonesos, és molt possible que creguin sincerament que, fa tres cents anys, van fer un excel·lent negoci separant-se dels dominis de Sa Majestat Catòlica per entrar a formar part dels de Sa Majestat Cristianíssima.

Segons els pactes intervinguts l'any 1641 entre la Generalitat de Catalunya i el rei Lluís XIII — o el cardenal Richelieu, que era qui duïa la política francesa del «*pré carré*», continuada per Mazarí i després per Lluís XIV —, el rei de França esdevenia, després de protector de la República Catalana, comte de Barcelona i sobirà dels catalans. (Recordem que l'acord de constituir el Principat de Catalunya en República, pres per l'assemblea dels Braços celebrada el 16 de gener de 1641, fou substituït el dia 23 del mateix mes per la resolució, proposada per Pau Claris, de posar-se sota l'obediència del rei cristianíssim. La República Catalana de 1641 va durar, doncs, només una setmana.) Però els dinou anys que havia durat la dominació francesa havien creat entre els catalans tants de greuges contra les tropes i els administradors que representaven el nou sobirà, que només un home enderiat en la política francesa com Josep de Margarit i de Biure, governador de Catalunya sota la dominació de França, i els seus acòlits que formaven la Generalitat refugiada a Perpinyà van reclamar contra aquell incompliment dels pactes.

El fàcil i temptador joc de l'ucronia ens permet d'imaginar dues possibilitats per a

la vida nacional catalana si, en lloc de limitar-se a la frontera de les Alberes, Mazarí i Lluís XIV haguessin insistit a fixar-la a l'Ebre i així restituir la vella Marca Hispànica tan recordada pel virrei Pere de Marca — és el títol que donà al seu llibre d'arqueologia i història del Principat —. Podem imaginar-nos, davant l'exemple dels rossellonesos, conformats i àdhuc joiosos de pertànyer a l'Estat francès, que Catalunya hauria estat absorbida pel centralisme administratiu i cultural de França i que el magnetisme de París hauria atret irresistiblement els intel·lectuals catalans ja prou descatalanitzats del segle XVII dintre l'òrbita lingüística francesa. En aquell cas, que sembla la cosa més probable, Catalunya desapareixia i els catalans haurien esdevingut francesos, conservant només un vague record de llur *patois*, propi només per a expansions familiars i festes tradicionals, per a caramelles i xaronerries — els rossellonesos residents a París tenen, com a símbol de llur personalitat, el porró, i com a himne distintiu, un que proclama «els catalans sempre serem panxistes», la qual cosa esdevé un programa apte per a fontades i que allunya tot perill de desunions —. ¿Hi hauria hagut Renaixença lingüística i cultural el segle XIX? També és permès de dubtar-ne i àdhuc de creure que, si s'hagués produït, no hauria pas tingut més transcendència que la de la Renaixença provençal, tot i la figura genial de Frederic Mistral, ha tingut en l'ordre literari i polític, dintre l'unitarisme francès.

Davant d'aquesta hipòtesi, hem d'afirmar, naturalment, que fou una sort extrema que Catalunya seguís ésser espanyola, puix que l'atracció de Madrid i el prestigi del poder reial espanyol no podien compararse amb els que irradiarien del Versalles del *grand siècle*. L'assimilació de Catalunya per l'Espanya castellana, que en el *siglo de oro* era probable, no era ja possible en l'Espanya de Carles II ni en la dels Borbons. (Hom ha assenyalat prou com la malaurada experiència francesa de 1641-1659 fou decisiva en la tria que féu Catalunya del costat austríac, en la guerra de Successió i com, després, reforçada pel record de 1714, donà més virori al patriotisme espanyol dels catalans en les guerres contra la Convenció i contra Napoleó.) Enfront d'un Madrid improvisat i artificial, Barcelona podia esdevenir una potència i crear-se tota una força política, com es creava una literatura i es repetia tot un passat gloriós de riquesa comercial i de democràcia fecunda. Enfront de París, Barcelona hauria pesat menys que Bordeus o Marsella.

Qui sap! — oposaran els defensors de l'altre possibilitat ucronica que, en la hipòtesi d'una Catalunya esdevinguda francesa en 1641 i que ho hagués restat, en virtut dels tractats de pau, després de 1659, s'ofereix a l'esperit. El Rosselló no fou pas gaire fàcil d'assimilar per França. Les revoltes dels rossellonesos contra la dominació francesa es multiplicaren i foren un seriós element de preocupació per als nous sobirans. El català va conservar-s'hi molt de temps i, encara avui, tot i la força abassegadora de l'unitarisme francès, tot i el seu perfecte centralisme cultural — acompanyat, reconeguem-ho, d'una política de l'ensenyament que aconsegueix una extensió i una intensitat que mai no ha pogut ni somniar l'ensenyament oficial espanyol — podeu comprovar, a Perpinyà mateix, com la llengua catalana té una resistència extraordinària, miraculosa, que

demostra que hi ha raons biològiques paral·leles a les que produïren, al Principat, el fenomen tan sorprenent que és la Renaixença cultural i política del segle passat.

Vol dir que una Catalunya sencera, amb Perpinyà i Girona i Tarragona i Tortosa i Lleida i Igualada i Manresa i Barcelona, sense fronteres polítiques i amb un organisme representatiu com era la Generalitat, hauria costat molt més d'assimilar. Era un tall massa gros i que tenia una història i unes gestes recents que feien tèmer i justificaven una oposició activa a tot intent d'incorporació al govern unitari francès. Els homes que s'havien revoltat contra la política del Comte-Duc i que, de fet, l'havien destruïda, no s'haurien pas conformat amb què, de París estant, els fos aplicada. Qui sap, altrament, si la incorporació al conjunt francès d'un cos ètnic i lingüístic d'una personalitat i un volum tan importants no hauria estat un esperó per a refer la personalitat de la França d'Oc i si la mena de confederació pirenaica d'abans de Muret — un dels temes majors de la inspiració política catalana, evocat per Maragall en la seva *Glosa*, no s'hauria refet entorn de Catalunya.

Aquesta possibilitat, reconeguem-ho, no sembla tan plausible. Almenys a mi segueix semblant-me que, per a Catalunya i per als catalans, el tractat dels Pirineus, dolorós pel que tingué d'amputació del territori nacional, tingué l'avantatge de permetre'ns la supervivència com a nació, si més no en potència, dintre el conjunt espanyol: de seguir essent, com a l'Edat Mitja, una de les Espanyes.

*

No, no ens ha estat llegut de commemorar tampoc la Pau dels Pirineus. Hauríem de veure, dissimulant-ne l'amargor, com els nostres germans rossellonesos celebren els tres cents anys de llur incorporació a l'estat francès i de sentir-los proclamar llur fidelitat a França, a aquella França a la qual donaven el màxim pintor oficial, el Jacint Rigau esdevingut Hyacinthe Rigaud; un gran savi i home d'Estat, Francesc Aragó; un mariscal de França i un gran escultor, al costat d'un nombre important de polítics que intervingueren activament en el govern del país. (Un perpinyanenc, Juli Pams, estigué a punt d'esdevenir president de la III República, de

la mateixa manera que el fill de Rivesaltes, Josep Joffre, n'era el generalíssim l'any 1914.) Tot això serà recordat, amb legítim orgull. ¿I qui els en podria fer retret, a aquells catalans d'enllà de les Alberes que, malgrat tot, conserven l'orgull de dir-se catalans i tenen un afecte més aviat disretret i passiu per la vella llengua secular?

El 7 de novembre, data del tercer centenari del Tractat que mutilava Catalunya i que avui és presentat gairebé com una victòria *avant la lettre* del novell esperit europeista que s'ha descobert el franquisme, ha d'ésser, tanmateix, per als catalans, una data propícia a la meditació del nostre passat — perquè en el passat hem de trobar les lliçons i les experiències que faran possible el nostre esdevenidor.

Barcelona, octubre 1959.

PERE BERNAT

O B R A A M B I C I O S A

A les *Galerías Excelsior*, de Mèxic, s'ha fet una lectura d'*Auto sacramental*, de Manuel Andújar, excel·lent escriptor de llengua castellana, andalús catalanòfil. *Auto sacramental* és una obra ambiciosa, en la qual l'autor fa una exposició crítica de les idees que actualment dominen el món. La posició de l'autor és tan precisa en la seva crítica negativa, que probablement trobi pocs adeptes; els adeptes podrien ser nombrosos per a la crítica positiva, inspirada en la generositat i en la justícia. Però independentment de l'adhesió a la posició de l'autor o del desacord amb aquesta posició, *Auto sacramental* resulta una obra apassionant per l'agudesca de les crítiques, per la bellesa del llenguatge, per la gràcia dels personatges símbols i per l'actualitat del tema. Les inquietuds i els dubtes que Andújar planteja són les inquietuds i els dubtes de les persones sensibles d'avui, i que molt poques arriben a resoldre. Com a peça literària, *Auto sacramental* és una obra reeixida. Tanmateix, el teatre és literatura només en part, i és possible que en els aspectes tècnics, no literaris, *Auto sacramental* no resulti tan encertat. Però no ens precipitem. No saben si Andújar ha escrit l'obra perquè sigui representada. I si es representa, pot ser que les qualitats assenyalades, molt remarcables, s'imposin. — R.

COMENTARIS PERSONALS

La situació actual en tots els aspectes revesteix el màxim interès, ja que els fets es succeeixen amb celeritat sense parió. És difícil analitzar-los perquè es produeixen amb rapidesa pavel·la als avanços còsmics.

Cal posar-se en guàrdia a no confondre el que són opinions personals amb el que són acords d'organitzacions responsables. El que compta no és el que determini un senyor particular, per bona voluntat que tingui, sinó el que orgànicament es pugui manifestar, al marge d'opinions més o menys singulars.

No s'ha de manysprear l'esforç de molts idealistes que en forma esporàdica han mantingut i mantenen — amb grans sacrificis — la viror de la seva integritat i l'esperit de patriotisme amb l'esperança d'ajudar a contribuir a la conquesta dels drets que Déu ha donat a l'home. Però amb això no n'hi ha prou perquè l'enemic és poderós i sàdic i mai no ha discriminat entre un mercenari i un idealista honest. Ho ha vingut fent molts anys durant els quals ens hem anat destrossant mentre l'enemic del poble ens ha anat anorreat mercès a la nostra manca de compenetració i organització. Cal saber rectificar la nostra conducta i ens plau que ara els nuclis cabdals dels republicans espanyols; encara que tard, hagin emprès el camí de la unitat creant Acció Republicana Democràtica per a centrar els esforços contra el franquisme ultramontà.

Es el que tractem de fer els catalans deixant de banda el que ens separi i cercant tot el que uneixi en un comú denominador. No és moment de plantejar problemes de supramacia de partits, ni l'independentisme de l'Estat Català, ni l'abolició de classes dels socialistes ni el confederalisme de la C.N.T. No és oportú, i per tant no és polític. El que cal és el front únic de combat amb nom adient, on sense necessitat de confusió ni de perdre la personalitat orgànica, puguem trobar el mitjà mínim per a enfortir un organisme on puguem conviure sense renunciament específics, capaç de comptar amb possibilitats d'èxit per l'enferrocament del règim feixista que, per vergonya, és ajudat pels nordamericans.

No s'ha de plantejar l'organisme de combat en nom de cap partit o organització. Seria perdre el temps. També ho seria plante-

Restaurante y Patio Mexicano

SANTA ROSA

MONTERREY

ES LA DIGNIFICACIÓ
DE LA CUINA MEXICANA
EN UN MARC I UN AMBIENT
D'AUSTERA ELEGANCIA

Salvador Costa, gerent

AIRE ACONDICIONAT
CAPACITAT: 400 PERSONES

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
CEBC

jar el que seria Catalunya en el futur, dins un estat democràtic. I dificultaria l'entesa amb els altres sectors antifranquistes. Cal remarcar que en l'article titulat Catalanismo y Chovinismo, publicat a Excelsior, de Mèxic, Fidel Miró posava el dit a la llaga.

Això vol dir que hem de deixar al marge tot el que ens separa i no enganyar-nos nosaltres mateixos. I no dedicar-nos a la picabaralla dintre la família democràtica antifranquista mentre l'enemic comú que sosté el règim actual — alta clerecia, militars i capital — ens neguen, àdhuc, la nostra personalitat humana.

Coneixem ací la lletra adreçada per Prieto al president Eisenhower. Ha satisfet l'opinió antifranquista, perquè considerem que la tasca més eficient dels homes a l'exili és no perdre ocasió de plantejar el problema del feixisme espanyol a les cancelleries, ambaixades, congressos, etc. Crec que té més importància que els d'Algèria, Laos o el Tibet. Remarco la necessitat urgent d'organitzar el front de lluita i no crec que sigui el problema de la presidència de la Generalitat el que ens faci perdre el temps a nosaltres. A l'organització s'hi han d'aplegar tots els homes de bona voluntat sense mirar els càrrecs, perquè mai com ara hi haurà tantes possibilitats d'enderrocar el règim per les circumstàncies especials que sols compta amb l'ajut de l'Opus Dei i dels inquis.

La situació econòmica del país fa factible la nostra intervenció. Però no com a partits ni organitzacions d'abans guerra, en la guerra i en l'exili. Ans bé amb l'organització de totes les forces d'opinió que mantenen viu l'esperit de llibertat del poble contra el sistema dictatorial que l'esclavitzava.

Pensem que amb el vostre ajut i amb tots els sentits dels que teniu la sort de viure a l'estranger, podríem aprofitar aquest oportunitatíssim moment polític perquè passa el nostre país degut a què el «movimiento glorioso», aculat per les realitats econòmiques, està obligat a emprendre una política econòmica que ja té, i cada dia tindrà més conseqüències gravíssimes.

Fins ara, l'obrera trampejava el seu presuport treballant deu o dotze hores diàries. Amb motiu de l'actual transformació s'han suprimit les hores extraordinàries. La restricció de crèdits, la devaluació, etc., provoquen crisis de manca de feina, augment de

preus i, en fi, un desnivell de vida, perquè a menys guanys, menys poder adquisitiu.

Es de creure que a primers de l'any vinent hi haurà més d'un milió de persones sense feina. El camí que cal seguir implica els sacrificis de la lluita i del risc. Però si volem fer quelcom efectiu, no tenim altra ruta.

Es una ruta difícil, per a la qual cal entusiasme i abnegació, desinterès i altruisme, fervor i tenacitat, coratge i fortitud. No tothom reuneix aqueixes qualitats. Són molts els qui es descoratgen davant de les exigències de la lluita, que són diverses i grans. Els qui es descoratgen, fanien bé de no entorpir la tasca dels lluitadors.

Qui vulgui estar al nostre costat, que ho manifesti, perquè el nucli per a lluitar pels nostres ideals, hi és. Als temorencs, als oportunistes, als calculadors i als indejinitables els pregarem que s'apartin del nostre camí.

Com a bons democràtics, el primer que ens cal és conquerir la llibertat i més tard implantar tot el que el poble determini. Ell dirà la darrera paraula.

JOAN

Barcelona, novembre 1959.

EL PETROLI I CATALUNYA

CATALUNYA quedà deixada de la mà del diable, perquè aquest, a diferència del que féu amb Mèxic i altres països, no ens escripturà el petroli. Almenys, no que sapiguem, per ara, perquè sempre hi ha el risc que ens trobin algun jaciment en territori català i llavors sí que estariem ben frescos. No hi hauria pas manera, ni a les bones ni a les males, d'aconseguir ni un mínim de llibertat per al nostre país.

Però sembla que sí que n'hi ha, de petroli, a la resta de la Península i a les poques colònies que encara li queden a Espanya (recentment elevades a la categoria de províncies, segons ens diuen).

I aquest petroli té una considerable importància per a Catalunya. I ofereix un cas típic del que podríem anomenar — encara que el nom soni malament — política intervencionista de Catalunya. Millor dit, un cas que reclama aquesta política, encara que de moment Catalunya no tingui ocasió de fer-la i malgrat que no sembla pas que els catalans (almenys els polítics catalans) s'hagin adonat de la importància de la cosa.

Explicquem-nos.

Els darrers crèdits obtinguts pel govern franquista han estat facilitats per una dotzena de banques nord-americanes. La majoria d'elles, del grup controlat per la banca Rockefeller, que és una banca interessada, sobretot, en les qüestions petroleres.

Al mateix temps, en els diaris financers nord-americans trobem moltes d'aquestes discretes notes que porten la marca de la suavitat enganyosa dels banquers. Fan l'elogi de la llei espanyola sobre hidrocarburs. (Aquesta mania tan espanyola de donar noms rimbombants a coses quotidianes. Per què anomenar hidrocarburs, que ningú no sap què són, al petroli?)

La llei sobre els hidrocarburs, doncs, permet la concessió de terrenys per prospecció de jaciments de petroli. A la Península i a les possessions espanyoles d'Àfrica. Hi ha vint companyies, gairebé totes nord-americanes, que ja han presentat demandes de concessió.

Als Estats Units — en aquest llegendari Wall Street que aquest cop és una realitat —, es té la seguretat que pel novembre

Université de Paris-Sorbonne Paris IV
Rue des Études de la Sorbonne
75004 PARIS
FRANCE
"Centre d'Études Catalanes"

GRAN LICOR CATALA

BONET

Sant Feliu de Guixols

Representants exclusius:

INTERNATIONAL
MERCANTILE Co.
S. A.

Carrer Orizaba, N° 43, A
Tel. 25-64-27
Mèxic, D. F.

PAPEL MEX

— S. A. —

Ayuntamiento, 112
MEXICO 1, D. F.

PAPERS I MAQUINARIA
PER A LES ARTS GRAFIQUES

L'EDITORIAL F. TRILLAS, S. A.

acaba de publicar el primer volum de biografies de la Colecció Occidente

JUAREZ

de PERE FOIX

Quarta edició

Pròleg de RAÚL NORIEGA

Volum de 331 pp. amb il·lustracions. Tela, \$50.00.

Distribuïdor:

LLIBRERIA PATRIA, S. A.
Tels.: 18-33-53 i 21-69-60
Av. 5 de Mayo 43
Mèxic 1, D. F.

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
CEOC

plotació del petroli). Només 69 demandes es refereixen a la Península.

Per Wall Street es diu també que hi ha un consorci alemany que s'interessa per fer inversions a les fàbriques d'armes i drasanes de la Península, un altre grup franco-belga que està disposat a emprendre's la tasca gegantina de sanejar els ferrocarrils i que per ara no sembla que cap grup britànic hagi iniciat negociacions. La cosa, doncs, pren tot l'aire d'una divisió del «treball» entre inversionistes.

Bé, i tot això, què té que veure amb Catalunya?

Catalunya forma part — vulguis o no — del sistema econòmic peninsular. Interessa a la indústria catalana un desenvolupament, el més alt possible, de la resta de la Península. Per motius polítics, en primer lloc, perquè sense aquest desenvolupament no hi podrà mai haver estabilitat i sense estabilitat cap llibertat que conquistem es trobarà garantida. Per motius estrictament econòmics, també, car la nostra indústria, massa anacrònica, per ara, per a aspirar a competir amb les indústries de l'Europa Occidental, té per únic mercat la resta de la Península i com més ric sigui aquest mercat millor per a la indústria catalana.

Hi ha encara un altre motiu. L'exploració del petroli per societats estrangeres donarà en aquestes una influència considerable en la vida econòmica peninsular. Aquesta influència pot ser desfavorable per a l'economia catalana o pot ser-li favorable.

En tot cas, a Catalunya li interessa que els beneficis d'aquestes inversions estrangeres i del possible petroli del futur siguin beneficis no per a una minoria de banquers o per a una xarxa d'uniformats influents, sinó per al conjunt del poble, per a la majoria dels habitants de la Península. I això, com abans, per motius polítics i per motius econòmics.

Com en la qüestió de la terra i en tantes altres qüestions, Catalunya té interès a què es resolguin els problemes de la Península, com una manera de resoldre el seu propi problema. L'intervencionisme català, doncs, ha de ser en el sentit de procurar cercar garanties que els beneficis del petroli seran per al poble, primer que tot, i no tan sols de rebot, després de satisfer la voracitat dels cercles dirigents. Perquè és el poble el que compra els teixits catalans i perquè és el poble el que pot evitar que, en el futur, siguin de nou destruïdes les nostres llibertats.

VÍCTOR ALBA

LA QUARTA EDICIÓ DEL "JUAREZ" D'EN PERE FOIX

Ha sortit corregida, augmentada i anotada per l'autor, amb més de dues dotzenes d'il·lustracions originals, en un volum de 332 pàgines, relligat elegantment per a fer goig als bibliòfils exigents.

La quarta edició d'una obra no permet descobrir gaires mediterrànies, però confesso que com a lector no faig quedar malament aquell definidor del clima galidó quan diu que els catalans som gent que no llegeix gaire — ell diu *no-res* — i que, a més no ens hi fixem perquè no tenim memòria.

Malgrat la certa obligació que sembla que té un d'assabellar-se dels fets cabdals d'un país que esdevé, per tants motius, una segona pàtria, jo desconexia el *Juárez* d'en Pere Foix.

Es tracta d'una biografia que ha meregut general elogi de la crítica, ratificada a bastament per l'acollida del públic. Però és una biografia molt poc novel·lada, a diferència de la de Panait Istrati, del mateix autor. L'escrúpul de l'exactitud traspua en totes les dades històriques. Però la passió de l'autor dramatitza l'obra i res més lluny de la fredor acadèmica que acostuma a predominar en tal classe de llibres, exceptuant les tendències d'un Ludwig, molt novel·lista. L'art d'en Pere Foix és personal, per la quantitat d'entusiasme que posa en els seus herois. És consubstancial amb el seu estil. Per això s'escapoleix de les definicions massa concretes.

No cal ésser crític professional per a descobrir el foc interior on es forgen les obres d'en Pere Foix, aixís escrigui en castellà com en català. El seu secret és el d'identificar-se amb el protagonista. No se'l mira des de dalt ni de reüll: es posa dintre de la seva pell, per obra d'amor, i no tarda a fer-lo comprendre dels lectors. Amb la millor de les comprensions, que és la d'estimar, car ja sabia dir la doctora d'Àvila que sense amor no hi ha comprensió possible.

Foix copsa la psicologia del personatge i el va viure en l'ambient de la seva època. I per torna, els defensors a capa i espasa, sense embalum retòric. I sense parlar de l'autor, recurs dels aficionats incompetents quan intenten fer un panegíric d'encàrrec. Recordo un llaurador en una vèllada necrològica dedicada a Ganivet. Començà

dient: «Era de Màlaga, com jo.» Un oient interrompé: «Ganivet no hi té cap culpa.»

L'estil és l'home. Hi ha estil quan hi ha home, a no confondre amb homíncul. Per això en Foix s'expressa sempre de manera personal, com ho feren els seus grans enamorats, autodidactes com ell, Gorki i Panait Istrati.

Julián Amo, un dels crítics de més pes i fonament, ha escrit a *Revista de Revistas*: «El sentido de responsabilidad de Foix es muy agudo y le ha hecho crecerse, sabiendo que en México no podría escribirse con ligereza del Benemérito.»

Ja en la primera edició, Alfonso Reyes, l'indiscutible, envià el seu missatge: «Vaya mi mejor opinión sobre este libro que siendo tan noble y de tan sana doctrina está llamado a nuevas ediciones.» ¡Bon auguri!

En el *Juárez* resplendeix la mateixa passió per la llibertat que inspira tota l'obra d'en Pere Foix. Vegi's *Pancho Villa, Cárdenas: su actuación y su país, Apóstols i mercaders, Homes d'amor i de guerra, Catalunya, símbol de llibertat*, i tota la resta de la producció d'un Pere Foix que encara no ha estat prou estudiat per nosaltres, els catalans, que no llegim i que som capaços de dir, com si és tractés d'una gran gesta: «Ara estic llegint un llibre...»

MANUEL GALÉS

Honor als nostres Morts

El diumenge 18 d'octubre tingué lloc a Perpinyà, com tots els anys, un important acte a la memòria de tots els morts en exili i en homenatge al president Lluís Companys, en escaure's el dinovè aniversari de la seva mort gloriosa.

Durant tot el dia nombrosos grups de patriotes afluiren al cementiri de l'oest d'aquella ciutat i floriren l'estela que fou erigida damunt la terra on reposen els cossos dels que moriren durant l'exòde en hospitals i camps de concentració.

A migdia, quan l'afluència era més nombrosa, els representants d'Esquerra Republicana de Catalunya, Moviment Socialista, Acció Catalana, Estat Català, Confederació Nacional del Treball, Front Nacional i Amics de la Cultura Catalana, s'inclinaren en un minut de silenci recordant tots els que moriren en el combat i tots els que, dispersos pel món, han mort seguint fidels als ideals de justícia i de llibertat.

En nom de totes les entitats organitzadores de l'acte, Joan Garcia Castellet, membre Secretari del Consell Directiu a França d'E.R.C., gosà en un sentit parlament el sacrifici d'aquells que s'homenatjava, féu un merescut elogi dels que a l'interior de Catalunya accentuen la lluita contra el règim, i reiterà la confiança dels allà presents en els dies a venir.

Clogué l'acte el diputat membre de la Comissió Permanent del Parlament Català, Manuel Serra Moret. L'honorable patrici, en una emocionant peroració, exaltà la fe del poble català, i digué com els sacrificis i les conductes exemplars no són estèrils. Acabà amb visques a la República i a Catalunya.

Com sempre que es recorda les figures dels dos grans presidents de la Generalitat, els assistents coincidiren a lamentar la manca d'un digne successor.

GLOSSARI D'AFERS INTERNACIONALS

Per FAVENCIUS

LA CONFERÈNCIA EN EL CIM. Tota la política internacional està sota el signe d'aquesta conferència propugnada per McMillan, que hi anirà avalat pel triomf dels conservadors britànics, fill de la prosperitat econòmica del país i de les promeses de pau. Per cert que molts no s'adonen que el senyor Khruixtxev, fent un tomb pels Estats Units, ja n'ha celebrat una, de conferència en el cim, precisament la que ell volia, cara a cara i a soles amb Eisenhower, al Campament Davis.

Observem que el president de Gaulle també s'ha fet respectar, ajornant la data fins a darrers d'abril, quan el seu amic Khruixtxev haurà visitat París. Potser aleshores els afers d'Algèria hauran entrat en via de transacció. França tindrà la bomba atòmica i el petroli del Sahara començarà a rajar a benefici de Tunis, Marroc, Algèria i França, en competència amb el petroli rus i l'americà.

LA "TOURNÉE" D'EISENHOWER. En la campanya pel triomf electoral del partit republicà i per la coexistència, el president recorrerà des del Pakistan a Madrid, passant pel Vaticà. És natural que si visita Khruixtxev no tingui inconvenient a visitar Franco, que va estar d'un tris de quedar postergat. Però Castiella va jugar fort a Londres, i el bon senyor Eisenhower haurà de carregar amb Franco, per torna. Indubtablement és un èxit diplomàtic del *cabdill*. No sabem si d'Eisenhower. Potser no és a propòsit, però recordem les paraules finals de George Orwell, l'autor d'*Homenatge a Catalunya*, desconegut pels catalans, en la seva *Granja dels Animals*, comparable als *Viatges de Gulliver* per la intenció de sàtira política.

«Els mirones, a les finestres, giraven la vista des dels marrans als homes, i des dels homes als marrans, però els era impossible distingir quins eren els uns i quins eren els altres.»